

ÉL ÉS JÓ

ÉL pontos jelentése : „legELől álló“, a „sorban a legELSő“, időben értve : ELőd. Ami legelől áll : ÉLI. (Mint végi, széli, pl. sor végi, kert széli). Az ÉLből származik az ELEje szó is. ÉLI a meghatározó e-vel : ÉLIE : az i hang j-vé vált, s lett ÉLje, ejtéskönnyítő e beszúrásával és ékvesztéssel ELEje. Az ÉL toldva ELSő (mint pl. hát-só, utol-só, mell-só.)

Ez az ÉL, ÉLI szó Isten legelterjedtebb neve a JÓ és az EGY mellett. (Nem jelzők e szavak, hanem nevek!)

Az ÉL, ÉLI név jelentése : a teremtésben az ELSő. Régiesen : ÉLI, ELI, régen ELU. Tehát az ELI, ÉLI egész pontosan : „az ÉLen, azaz a kezdetnél lévő“. A Czuczor-Fogarasi szótár szerint : „ÉL lény, mely más lényeket megelőz, felülmúl“ /.../ „Első, fő lény, melyből mások erednek“. Így tehát az ÉLI szó pontosan kifejezi a Teremtő fogalmát.

Az ÉLI, mint istennév igen elterjedt volt Kis-Ázsiában is egykoron (kevésbé ismeretes, hogy itt is jelen volt a magyar nyelv, mégpedig az ottani népek mind-egyikének műveltségét meghatározó erővel). Nem csoda tehát, hogy az EL, ÉL, ÉLI, mint istennév átkerült ott a sémita nyelvekbe is. ÉL, ÉLI a héberben ugyancsak „Isten“. Például ELIHU „maga az Isten“, ÉL SADDÁI „mindenható Isten“, ÉLIA „az Úr az Isten“ stb. ÉLI a héberben többes számban : ELOHIM. Káld nyelvben is ÉL, EL, ELOA, ELOHU alakokban fordul elő. ÉL további megfelelői : „arab evvel (elő, előbbi, első; honnan a török ewelki = első), iláh vagy alláh (Isten), török ilk (első), latin elementum stb“ (Czuczor-Fogarasi szótár). De kizárólag csak a magyarból magyarázható meg e szó igazi jelentése. Így különösen érdekes Krisztus utolsó mondata : „ÉLI, ÉLI, lama sabaktáni!“

Jézus tehát ősi-mai magyar nyelvű megnevezésével szólította Istent. Hogy nincs tévedés, azt Isten másik megnevezése, a JÓ, kifogástalanul igazolja. A héberben ugyanis ÉL másik neve : JÓ, csakúgy, mint a magyarban. Ez tökéletesen igazolható az alábbi táblázattal. Itt az egymás alatti szavakban látjuk, hogy csupán a JÓ és ÉL cserélődik, de a jelentésen ez a csere semmit sem változtat :

ÉL	ÉLI (akim) Isten (felemel)	ÉLI (ás) Isten (adta)	ÉLI (áb) Isten (atya)	ÉL (jada) Isten (tudja)
JÓ	JÓ (akim) Isten (felemel)	JÓ (ás) Isten (adta)	JÓ (áb) Isten (atya)	JÓ (jada) Isten (tudja)

ÉLI a héberben kettőzve is előfordul : ÉLIÉL = ISTEN ÉL, másképp ÉLŐ ISTEN. Aztán jó és él együtt: JÓEL = JÓ ÉL. E szavakban olyannyira összesi-

mul a magyar ÉL és JÓ, hogy többféle olvasatukat eleve magyar nyelven közölhetjük meg, pl. : JÓÉL = „Isten ÉL“, „JÓ az Isten“ és így tovább. Mindennek további bizonyítéka :

Mindegyik régi magyar alapszónak van v-s változata, mint pl. tó-tav, kőköv, ugyanis tó, kő régi kiejtéssel : tau, köü, s e kettős magánhangzó vagy összevonódott, miáltal az u előtti hang hosszúvá vált : tó, kő, vagy az u-ból v hang lett : tav, köv. Ugyanígy a jó eredetileg jou, s ennek kiejtési változatai a jó és a jav. Pl. javít, javul = jóít, jóul. Tehát a JÓ istennév természetes v-s változata : a JAV, héberesen JAHVE (tovább rontott kiejtéssel : JEHOVA.) Itt tehát az a különösen erős bizonyíték a magyar eredet mellett, hogy a héberben egyaránt megvan a JÓ és a JAV. E szópár *eleve* magyar.

Hogy bezárjuk a kört : szükségyszerűen nem csak a JÓnak, hanem az ÉL-nek is van v-s változata. ÉL régiesen : ELU, v-s megfelelője : ELV (mint hamu-hamv), ejtéskönnyítő magánhangzóval ELEV, vagy ELEVE. Írott bizonyág : „Teremté ELEVE mi ösünket Ádámot...“ áll a Halotti Beszédben. Vagyis „teremté Isten a mi ösünket, Ádámot“. Tehát világos, hogy ELEVE a JÓ, EGY egyik további magyar neve, és az ÉLI v-s párja. Hogy mennyire így van, igazolja az eleven és az élő szavak hiánytalan felcserélhetősége. Továbbá az is, hogy az ÉL és ELEVE kifejezhető így is : ELőd. Mert pontosan ezt fejezik ki. (Ha a hun ELEVÉD szóból kivonjuk a v-t, az ELŐD szót kapjuk.)

S végezetül egy bizonyág arra, hogy az óhéber (tehát még szigorúan kiskisziai) szókinszben egyáltalán nem volt ritkaság a magyar szó. Íme alább néhány óhéber-magyar szöveggyezés a saját gyűjtéséből, ám főként Katona István : *Óhéber gyökérszavak a magyar nyelvben* (1941, Bp.) című könyvének 500 szónyi gyűjteményéből. (Nem tudni, hogy a szerző miért gondolta fordítva, talán hitbuzgalmában, ugyanis e szavaknak még a képzése is hibátlanul magyar, pl. szoros, kapar, harag) :

álom : chalóm	cifra : szefará, thefóróh
apa : ábá	dag(ad) : dagáh
ár : arah	eme : em
asszony : isszáh	én : éni, áni
avar : áfár	ének : ánáh
-ba, -be : bá, be	ez : zeh (szófordítás)
báb, baba : bábáh	fész(ek) : vóth, béth
bagó : bag	forr : bór
balzsam : baalszemin	frigy : brith
barány : bar	fú : fuach
barom : beirim	gádor (kőfal) : gódér, gádér
bát(or) : batak	gödölye : gedáje, gedij
bokor : bókór	gyerek : jerek

hálál : hullal	karc : kharas
hamis : chámász	kard : kardom
harag : chóróh vagy charah	kaszab(-ol) : kacab
hív : khivvá	kelep : kelapóth
hon : 'ún (lakni)	ki (aki) : chi
honol : chónó	lob : lahab
ím : im	mag : mocha
in(ség) : on	malom : malam (örölni)
irigy : irij	méreg : meóróh
iszák : szak	nyug : nuakh
izz : azza	ő : hu (rég magyar: hő)
java : jáfá, jófóh	pazar-ol : pázár
kacag : czakhak (hangátvetés)	por : pór
kád: kad	rágál(om) : rágál
kalács : khalláth	ráz : rácaz
kaláka : khalák	rez(eg) : ráhas
kaloda : galúth	rí : rijah
kapár : chápár	rohan : rúc (pl. rucc-an)

Bízom abban, hogy senki sem veszi rossz néven az alábbi anekdotát. Ugyanis jobban nem is lehetne igazolni, hogy a fenti szópárok jobb oldalán szükség-szerű az a kiejtés, amit látunk. S ne feledjük azt sem, hogy kiejtés szempontjából az alábbi anekdota bármelyik két nyelvre oda-vissza igaz lehet (nyilván más-más „izzel”), mint például amikor én megszólalok angolul. Mert én kifogástalan belső-somogyi „akcentussal” ejtem ki az angol szavakat. S gondoljuk el akár a svábos kiejtésű magyar beszédet is. (És fordítva!)

Erdélyi József költő *Az árdeli szép hold*¹ című nyelvészeti könyvében a Halotti Beszéd furcsa szavaival kapcsolatban említi az adomát, ezzel mutatva be, hogy a tájszólás és azon túl is egy másféle nyelv hangzó rendszere mit tehet a szavakkal: „*A hitközségi iskolában magyar nyelvből vizsgáznak a gyerekek. A tanító könyvet tart fel. – Mi ez? – kérdezi a tanítványoktól. – Khümf – feleli a gyerek. – Az nem khümf, hanem khönf – javítja ki a mester a rossz kiejtést. Megszólal akkor a hitközségi elnök: – Tonitu ór she nem todja jól modjorol. Az she nem khümf, she nem khönf, hanem az khö-nöff!...*”

Nos, éppen így lesz java jáfá, szava szófóh, virág ferách, mint ahogyan látuk fentebb a szavak kis mutatványában.

E tanulmányban leírtak tisztán mutatják, hogy mely nyelv által megteremtett műveltség volt a követendő minta az ókori Közél-keleten is.
